

**การสอบสวนการระบาดของโรคไข้หวัดใหญ่
โรงเรียนประจำแห่งหนึ่ง อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย
ระหว่างวันที่ 29 สิงหาคม - 7 กันยายน 2565**

พิษณุพร สายคำทอน, ส.บ.

สุมาลี แก้วเนย, วท.บ. (สาธารณสุขศาสตร์)

อชิรญาณ์ นัยเนตร, วท.บ. (สาธารณสุขศาสตร์)

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุโขทัย

บทคัดย่อ

เมื่อวันที่ 6 กันยายน 2565 ทีมตระหนักผู้สถานการณ์ (SAT) สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุโขทัย ได้รับแจ้งจากเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลบ้านด่านลานหอย พบผู้ป่วยกลุ่มอาการคล้ายไข้หวัดใหญ่ ณ โรงเรียนประจำแห่งหนึ่ง อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย จึงดำเนินการสอบสวนโรค โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อยืนยันการวินิจฉัย ยืนยันการระบาด ศึกษาปัจจัยเสี่ยงของการระบาด และหาแนวทางการควบคุมโรค กำหนดนิยามในการค้นหา คือ นักเรียน ครู/อาจารย์ หรือเจ้าหน้าที่ ของโรงเรียนประจำแห่งหนึ่ง อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย ที่มีประวัติไข้ ร่วมกับอาการอย่างน้อยหนึ่งอาการ ได้แก่ ปวดศีรษะ ไอ เจ็บคอ ปวดเมื่อยตามร่างกาย มีเสมหะ มีน้ำมูก และอ่อนเพลีย ระหว่างวันที่ 23 สิงหาคม - 13 กันยายน 2565 ดำเนินการศึกษาปัจจัยเสี่ยงของการระบาด ผลการศึกษาพบผู้ป่วยเข้าได้ตามนิยาม 39 ราย (Attack rate = 26.00%) ไม่มีผู้เสียชีวิต การเกิดโรคในครั้งนี้เป็นการระบาดแบบแหล่งโรคร่วม (common source) พบว่าปัจจัยเสี่ยงคือพักในหอพักเดียวกัน และปีพ.ศ. 2565 ไม่ได้รับการฉีดวัคซีนไข้หวัดใหญ่ ใช้สิ่งของร่วมกัน และทำกิจกรรมร่วมกันในโรงเรียน จากผลการสอบสวนจึงกำหนดมาตรการให้แยก ผู้ที่มีอาการออกจากผู้ที่ไม่มีอาการ เปลี่ยนรูปแบบการทำกิจกรรมร่วมกัน เน้นสุขอนามัยส่วนบุคคล และกำหนดให้มีการคัดกรองอาการของนักเรียนทุกวัน

คำสำคัญ : สอบสวนโรค, ไข้หวัดใหญ่, ปัจจัยเสี่ยง

(received) 19 ตุลาคม 2565,

(revised) 18 2565,

(accepted) 18 พฤศจิกายน 2565

**Influenza epidemic investigation a boarding school,
Mueang District, Sukhothai Province. Between 29 August to 7 September 2022**

Pitsanuporn Saicamthon, B.P.H.

Sumali Kaeonoei, B.S.(Public Health)

Achiraya Naiyanet, B.Sc. (Public Health)

Sukhothai Provincial Public Health Office

Abstract

On September 6, 2022, the Situational Awareness Team (SAT) of Sukhothai Provincial Health Office received a notification of a patient with Influenza-like Illness at one boarding school in Mueang District, Sukhothai Province. Hence, an investigation was conducted with the purpose of confirming the diagnosis and the outbreak; identifying risk factors of the outbreak; and synthesizing appropriate control measures. We did an active case finding by defining a case as a student, teacher or staff of that boarding school who had a history of fever with at least one symptom, including headache, cough, sore throat, body aches, sputum, runny nose and fatigue between August 23 and September 13, 2022. We also identified potential risk factors. The total of 39 patients met the case definition with an attack rate of 26%. None of them died. The epidemic curve suggests a common source pattern. Risk factors were staying in the same dormitory; not having received influenza vaccination since 2022; sharing utensils; and doing activities together at the school. According to the results, we recommended them to separate those with and without symptoms. The school changed the way of doing activities together and focus on personal hygiene and implement daily screening for symptoms.

Keywords: Investigation, Influenza, Risk factor

บทนำ

โรคไข้หวัดใหญ่เกิดจากการติดเชื้อไวรัส Influenza ซึ่งเชื้อไวรัสชนิดนี้ถูกจัดอยู่ในกลุ่ม Orthomyxovirus ⁽¹⁾ สามารถแบ่งออกเป็น 4 สายพันธุ์ ได้แก่ A, B, C และ D ซึ่งสายพันธุ์ A และ B เป็นสาเหตุของไข้หวัดใหญ่ตามฤดูกาลและไข้หวัดใหญ่ที่ทำให้เกิดการระบาดใหญ่ เช่น ไข้หวัดใหญ่ 2009 ที่ทำให้มีผู้เสียชีวิตมากกว่าสองแสนราย จากไวรัสชนิด H1N1 ส่วนสายพันธุ์ D เป็นการติดเชื้อที่พบเฉพาะในสัตว์ และยังไม่พบการติดเชื้อที่แพร่มาสู่คน ⁽²⁾ เชื้อไข้หวัดใหญ่มีระยะฟักตัวประมาณ 1 - 3 วัน ผู้ป่วยสามารถแพร่เชื้อไวรัสไข้หวัดใหญ่ตั้งแต่ 1 วันก่อนมีอาการ และจะแพร่เชื้อต่อไปอีก 5 - 7 วันหลังมีอาการ อาการทั่วไปของไข้หวัดใหญ่ คือ มีไข้ ไอ น้ำมูก บางรายมีอาการเจ็บคอ ปวดเมื่อยตามร่างกาย คลื่นไส้ อาเจียน ท้องเสีย อาการส่วนใหญ่จะไม่รุนแรง จะมีอาการอยู่ประมาณ 3 - 5 วัน บางครั้งจะมีอาการคล้ายไข้หวัดธรรมดา บางครั้ง อาจไม่แสดงอาการ มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่จะมีอาการรุนแรง ปอดบวม การหายใจล้มเหลว ซึ่งอาจรุนแรงจนถึงเสียชีวิตได้ ⁽³⁾

สถานการณ์โรคไข้หวัดใหญ่จังหวัดสุโขทัย ปี พ.ศ. 2561 - พ.ศ. 2565 (ข้อมูลถึงเดือนกันยายน 2565) มีอัตราป่วยด้วยโรคไข้หวัดใหญ่ 208.32, 417.42, 162.30, 41.84 และ 32.27 ต่อแสนประชากร ตามลำดับ โดยพบผู้ป่วยโรคไข้หวัดใหญ่ในกลุ่มผู้สูงอายุ 65 ปีขึ้นไป มีอัตราป่วย 62.67, 78.46, 41.92, 25.11 และ 5.46 ต่อแสนประชากร ตามลำดับ ⁽⁴⁾

เมื่อวันที่ 6 กันยายน 2565 ทีมตระหนักรู้สถานการณ์ (SAT) สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุโขทัย ได้รับแจ้งจากเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลบ้านด่านลานหอย พบผู้ป่วยกลุ่มอาการคล้ายไข้หวัดใหญ่ เป็นกลุ่มก้อน จำนวน 12 ราย ณ โรงเรียนประจำแห่งหนึ่ง อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย โดยมีนักเรียน จำนวน 100 คน คุณครูและเจ้าหน้าที่ จำนวน 50 คน ทีมปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อ (Communicable Disease Control Unit: CDCU) ซึ่งประกอบด้วย เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลวังตะคร้อ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมืองสุโขทัย โรงพยาบาลสุโขทัย และ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุโขทัย ลงพื้นที่ดำเนินการสอบสวนโรคร่วมกัน ในวันที่ 7 กันยายน 2565 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อยืนยันการวินิจฉัย ยืนยันการระบาด ศึกษาปัจจัยเสี่ยง และหาแนวทางควบคุม ป้องกันโรคในโรงเรียนประจำแห่งหนึ่ง อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย

วัสดุและวิธีการศึกษา

1. การศึกษาระบาดวิทยาเชิงพรรณนา (Descriptive study) ค้นหาผู้ป่วยเพิ่มเติม (Active case finding) ในโรงเรียนประจำแห่งหนึ่ง อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย ด้วยการสัมภาษณ์นักเรียน โดยกำหนดนิยามผู้ป่วย ดังต่อไปนี้

1.1 ผู้ป่วยสงสัย (Suspected case) หมายถึง นักเรียนในโรงเรียนประจำแห่งหนึ่ง อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย ให้ประวัติว่ามีไข้ ร่วมกับอาการอย่างน้อยหนึ่งอาการ ดังต่อไปนี้ ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ ปวดศีรษะ ไอ เจ็บคอ มีน้ำมูก อ่อนเพลีย มีเสมหะ หอบ/หายใจลำบาก ปอดบวม/ปอดอักเสบ หลอดลมอักเสบ ระหว่างวันที่ 29 สิงหาคม - 7 กันยายน 2565

1.2 ผู้ป่วยเข้าข่าย (Probable case) หมายถึง ผู้ป่วยโรคไข้หวัดใหญ่ที่มีผลตรวจทางห้องปฏิบัติการให้ผลบวกต่อเชื้อไข้หวัดใหญ่ โดยวิธี Rapid test for Influenza

1.3 ผู้ป่วยยืนยัน (Confirmed case) หมายถึง ผู้ป่วยโรคไข้หวัดใหญ่ที่มีผลตรวจทางห้องปฏิบัติการให้ผลบวกต่อเชื้อไข้หวัดใหญ่ โดยวิธี Multiplex Real-time PCR

2. การศึกษาทางห้องปฏิบัติการ (Laboratory study) เก็บตัวอย่าง Nasopharyngeal swab ในวันที่ 7 กันยายน 2565 เพื่อส่ง Multiplex Real-time PCR ที่สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 2 จังหวัดพิษณุโลก โดยเลือกเก็บตัวอย่างในผู้ป่วยที่มีอาการชัดเจน เช่น มีไข้ ปวดตามร่างกาย ไอ และเจ็บคอ เริ่มมีอาการภายใน 3 วัน ณ วันที่เก็บตัวอย่างและไม่ได้รับประทานยาปฏิชีวนะหรือยาฆ่าเชื้อมาก่อนหน้านี้

3. การศึกษาสภาพแวดล้อม (Environmental study) โดยการสำรวจพื้นที่หอพัก ห้องน้ำ เป็นต้น ในโรงเรียนประจำแห่งหนึ่ง อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัยที่ใช้พื้นที่ร่วมกัน

4. วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา เช่น จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่ามัธยฐาน

5. เครื่องมือที่ใช้ แบบสอบถามโรคไข้หวัดใหญ่ และโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป (Epi Info)

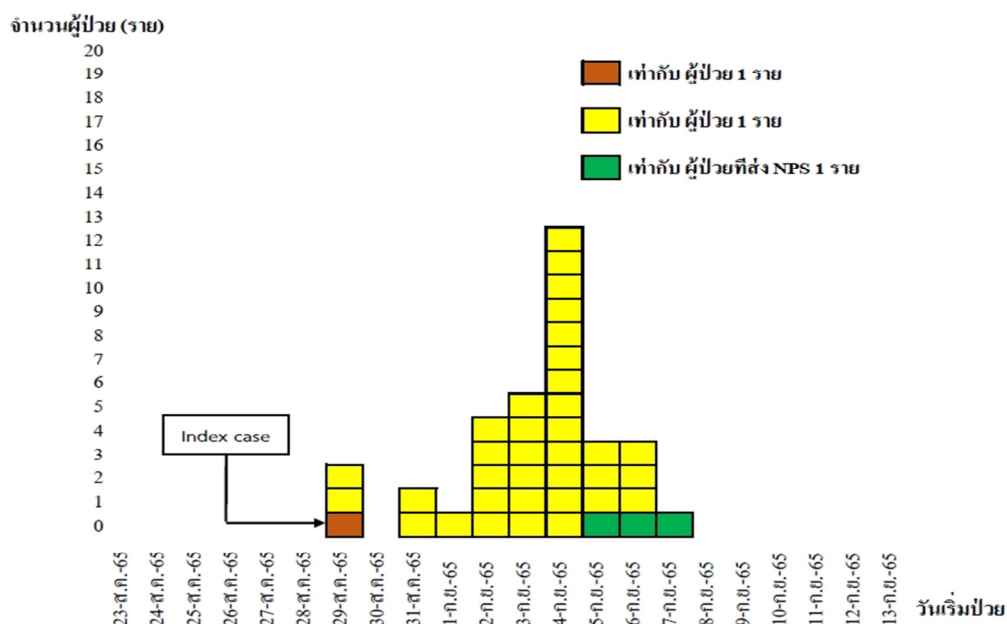
ผลการศึกษาและการวิเคราะห์ผล

1. ผลการศึกษาระบาดวิทยาเชิงพรรณนา

เกิดการระบาดในโรงเรียนประจำแห่งหนึ่ง อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย โรงเรียนดังกล่าว มีพื้นที่ประมาณ 1,245 ไร่ มีห้องเรียน 5 ห้อง แต่ละห้องสามารถรองรับนักเรียนได้ 100 คน ทำการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ ภาคปฏิบัติจะเป็นการฝึกปฏิบัติภายในโรงเรียน และนอกโรงเรียนปีพ.ศ. 2565 มีนักเรียนศึกษาอยู่ จำนวน 100 คน เป็นเพศชายทั้งหมด อายุระหว่าง 20 - 28 ปี มีครู/อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ของโรงเรียน จำนวน 50 คน

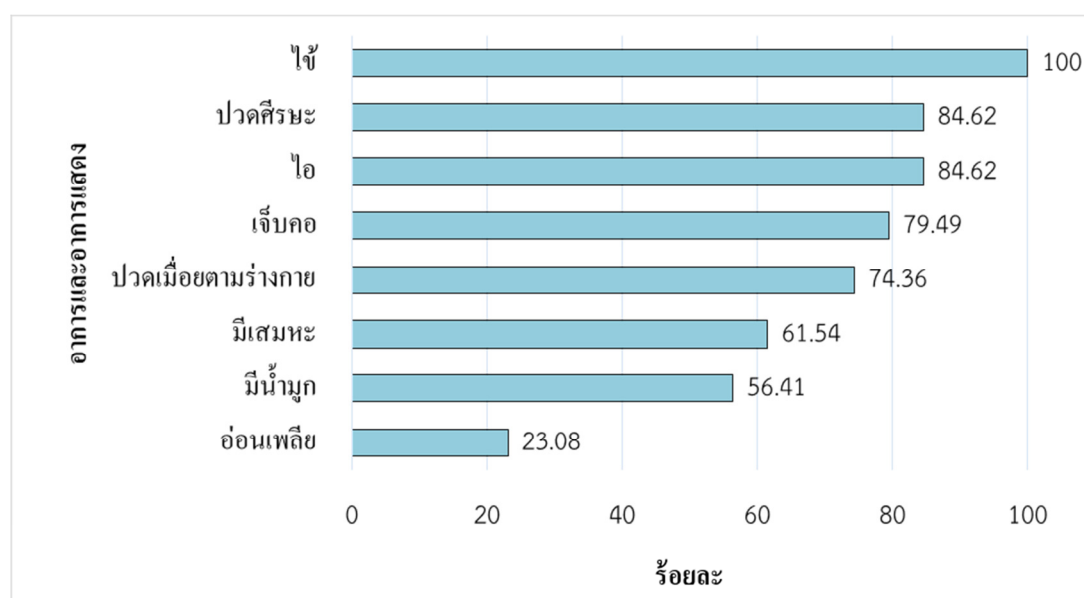
ผู้ป่วยรายแรกเริ่มมีอาการวันที่ 29 สิงหาคม 2565 เป็นนักเรียน เพศชาย อายุ 27 ปี มีประวัติเดินทางไปฝึกปฏิบัติงานที่อำเภอบ้านด่านลานหอย จังหวัดสุโขทัย ระหว่างวันที่ 16 มิถุนายน - 29 สิงหาคม 2565 และร่วมงานเลี้ยงในวันที่ 26 สิงหาคม 2565 และกลับเข้าโรงเรียนประจำแห่งหนึ่ง อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย ต่อมาวันที่ 29 สิงหาคม 2565 เริ่มมีอาการไข้ 38.40 องศาเซลเซียส ปวดเมื่อยตามร่างกาย ปวดศีรษะ ไอมีเสมหะ และมีน้ำมูก จึงดำเนินการตรวจหาเชื้อโควิด 19 ด้วยวิธี Antigen test kit (ATK) ด้วยตนเอง ผลไม่พบเชื้อโควิด 19 (Negative) ผู้ป่วยไม่ได้เข้ารับการรักษานในโรงพยาบาล

จากการสอบสวนโรคพบผู้ที่มีอาการเข้าได้กับนิยาม จำนวน 39 ราย (attack rate เท่ากับ 26.00) อายุระหว่าง 20 - 28 ปี ซึ่งเป็นนักเรียนทั้งหมด เป็นผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษานในโรงพยาบาลบ้านด่านลานหอย แผนกผู้ป่วยนอก จำนวน 12 ราย และไม่ได้เข้ารับการรักษานในโรงพยาบาล จำนวน 27 ราย พบผู้ป่วยมากที่สุดในวันที่ 4 กันยายน 2565 และพบรายสุดท้ายวันที่ 7 กันยายน 2565 จากการเฝ้าระวังผู้ป่วยรายใหม่จนถึงวันที่ 13 กันยายน 2565 ไม่พบผู้ป่วยรายใหม่ การเกิดโรคในครั้งนี้เป็นการระบาดแบบแหล่งโรคร่วม (common source) (ภาพที่ 1)

ภาพที่ 1 จำนวนผู้ป่วยโรคไข้หวัดใหญ่ จำแนกตามวันเริ่มป่วย (epidemic curve) โรงเรียนประจำแห่งหนึ่ง อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย ระหว่างวันที่ 29 สิงหาคม - 7 กันยายน 2565

ผู้ป่วยมีอาการไข้ ร้อยละ 100 รองลงมาคือ มีอาการปวดศีรษะ ร้อยละ 84.62 ไอ ร้อยละ 84.62 เจ็บคอ ร้อยละ 79.49 ปวดเมื่อยตามร่างกาย ร้อยละ 74.36 มีเสมหะ ร้อยละ 61.54 มีน้ำมูก ร้อยละ 56.41 และ อ่อนเพลีย 23.08 ตามลำดับ (ภาพที่ 2)

ภาพที่ 2 อาการและอาการแสดงของโรคไข้หวัดใหญ่ โรงเรียนประจำแห่งหนึ่ง อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย ระหว่างวันที่ 29 สิงหาคม - 7 กันยายน 2565

ขณะเริ่มมีอาการผู้ป่วยทุกรายอาศัยอยู่ในหอพักของโรงเรียน โดยมีประวัติฝึกปฏิบัติงานนอกโรงเรียนทุกคน มีบางส่วนเดินทางกลับบ้าน นักเรียนทุกคนไม่ได้รับการฉีดวัคซีนไข้หวัดใหญ่ในปี พ.ศ. 2565 มีการใช้สิ่งของร่วมกัน และทำกิจกรรมร่วมกันในโรงเรียน (ดังตารางที่ 1 และ 2)

2. ผลการศึกษาทางห้องปฏิบัติการ

วันที่ 7 กันยายน 2565 เก็บตัวอย่าง Nasopharyngeal swab (NPS) จำนวน 3 ตัวอย่าง จากผู้ป่วย 3 ราย ส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการ ของสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 2 พิษณุโลก โดยเลือกเก็บตัวอย่างในผู้ป่วยที่เริ่มมีอาการภายใน 3 วัน ณ วันที่เก็บตัวอย่าง มีอาการชัดเจน เช่น มีไข้ ปวดตามร่างกาย ไอ และเจ็บคอ และไม่ได้รับประทานยาปฏิชีวนะมาก่อน

ผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการโดยวิธี Multiplex Real-time PCR พบสายพันธุ์กรรมของไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์เอ Influenza A virus (H3) ทั้ง 3 ราย และพบ Klebsiella pneumoniae ร่วมด้วย จำนวน 1 ราย

3. ผลการศึกษาสภาพแวดล้อม

พบว่านักเรียนทั้งหมด ในโรงเรียนประจำแห่งหนึ่ง อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย นอนในหอพักเดียวกัน ชั้นเดียวกัน โดยในหอพักประกอบด้วยเตียงนอนแบบสองชั้น (ชั้นบน-ชั้นล่าง) เรียงเป็น 2 แถวๆ ละ 25 เตียง หนึ่งเตียงต่อนักเรียนสองคน มีหน้าต่างบริเวณหัวเตียง และมีตู้เก็บของบริเวณปลายเตียงซึ่งตู้เก็บของจะประกอบด้วยสองช่อง หนึ่งต่อนักเรียนสองคน ระยะห่างในการนอนน้อยกว่า 1 เมตร มีประตูเข้า-ออกเพียง 1 ทาง มีการใช้ห้องน้ำร่วมกัน มีการเรียนและทำกิจกรรมอื่นๆ ร่วมกัน

ตารางที่ 1 ปัจจัยเสี่ยงการระบาดของโรคไข้หวัดใหญ่ โรงเรียนประจำแห่งหนึ่ง อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย วันที่ 29 สิงหาคม - 7 กันยายน 2565 (N = 39)

ปัจจัย	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	39	100.00
2. อายุ		
20 – 22 ปี	11	28.21
23 – 25 ปี	17	43.58
26 – 28 ปี	11	28.21
3. ที่อยู่ขณะป่วย		
ในโรงเรียน	39	100.00
4. ประวัติการฝึกปฏิบัติงาน		
ฝึกปฏิบัติงาน	39	100.00

ตารางที่ 1 ปัจจัยเสี่ยงการระบาดของโรคไข้หวัดใหญ่ โรงเรียนประจำแห่งหนึ่ง อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย วันที่ 29 สิงหาคม - 7 กันยายน 2565 (N = 39) (ต่อ)

ปัจจัย	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
5. ประวัติเดินทางกลับบ้าน		
กลับบ้าน	8	20.51
ไม่กลับบ้าน	31	79.49
6. ประวัติฉีดวัคซีนไข้หวัดใหญ่		
ไม่ฉีดวัคซีน	39	100.00

ตารางที่ 2 สถานที่ฝึกปฏิบัติงานผู้ป่วยโรคไข้หวัดใหญ่ โรงเรียนประจำแห่งหนึ่ง อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย วันที่ 29 สิงหาคม - 7 กันยายน 2565 (N = 39)

สถานที่ฝึกปฏิบัติงาน	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
อำเภอกงไกรลาศ	10	25.64
อำเภอทุ่งเสลี่ยม	2	5.13
อำเภอบ้านด่านลานหอย	8	20.51
ตำบลบ้านสวน อำเภอเมืองสุโขทัย	2	5.13
อำเภอเมืองสุโขทัย	4	10.26
อำเภอศรีนคร	2	5.13
อำเภอศรีสัชนาลัย	5	12.82
อำเภอสวรรคโลก	6	15.38
รวม	39	100.00

มาตรการควบคุมและป้องกัน (Control and Prevention measures) การดำเนินงานควบคุมและป้องกันโรคกำหนดให้ดำเนินการ ดังนี้

1. แยกนักเรียนที่ป่วยออกจากนักเรียนที่ไม่ป่วย โดยแยกหอพัก และงดการเข้าร่วมกิจกรรมที่ต้องทำร่วมกัน
2. ทำความสะอาดหอพัก และสถานที่ที่ใช้ร่วมกัน เพื่อลดการแพร่กระจายเชื้อ
3. ให้ความรู้แก่นักเรียน เรื่องโรคไข้หวัดใหญ่ และวิธีการดูแลตนเอง
4. คัดกรองอาการป่วยของนักเรียนหลังเดินทางกลับจากการฝึกปฏิบัติงาน หรือหลังจากเดินทางกลับบ้าน และให้มีการคัดกรองอาการ ก่อนเรียน และก่อนเข้าหอพัก
5. กรณีพบผู้ป่วยสงสัยโรคไข้หวัดใหญ่ ให้แจ้งเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ภายใน 24 ชั่วโมง

6. แนะนำการฉีดวัคซีนโรคระบบทางเดินหายใจตามฤดูกาล
7. มีการจัดเตรียมยา เวชภัณฑ์ และอุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคล

สรุปและการอภิปรายผล (Conclusion and Discussion)

การระบาดในครั้งนี้ ทีมตระหนักฐานการณ (SAT) กลุ่มงานควบคุมโรคติดต่อ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุโขทัย ได้รับแจ้งเมื่อวันที่ 6 กันยายน 2565 ซึ่งพบว่าผู้ป่วยรายแรกมีอาการตั้งแต่วันที่ 29 สิงหาคม 2565 และเดินทางกลับเข้าโรงเรียนประจำแห่งหนึ่ง อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย จากนั้นพบผู้ป่วยรายอื่นๆ ตามมา ทำให้เห็นได้ว่าผู้ป่วยรายแรกมีการรับเชื้อมาก่อนที่จะเข้ามาในโรงเรียน ซึ่งผู้ป่วยรายแรกไม่ได้เข้ารับการตรวจรักษาในโรงพยาบาล อีกทั้งยังมีการทำกิจกรรมร่วมกับนักเรียนรายอื่นๆ ไม่ได้แยกออกจากผู้ที่ไม่มีอาการ ทำให้เกิดการระบาดในโรงเรียนประจำแห่งหนึ่ง อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย พบผู้ป่วยมีอาการเข้าตามนิยาม 39 ราย (attack rate เท่ากับ 26.00) อายุระหว่าง 20 - 28 ปี พบมากที่สุดในวันที่ 4 กันยายน 2565 และพบรายสุดท้ายวันที่ 7 กันยายน 2565 จากการเฝ้าระวังผู้ป่วยรายใหม่จนถึงวันที่ 13 กันยายน 2565 ไม่พบผู้ป่วยรายใหม่ ผู้ป่วยทุกรายอาการเล็กน้อย มีการตรวจทางห้องปฏิบัติการโดยวิธี Multiplex Real-time PCR พบสายพันธุ์กรรมของไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์เอ Influenza A virus (H3) โดยมีการระบาดในลักษณะการนำเชื้อโรคเข้ามาสู่โรงเรียนประจำแห่งหนึ่ง อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย เป็นการระบาดแบบแหล่งโรคร่วม (common source)

จากการวิเคราะห์หาปัจจัยเสี่ยง และสภาพแวดล้อม พบว่ามีปัจจัยเสี่ยงสำคัญ ได้แก่ ประวัติการฝึกปฏิบัติงาน ประวัติเดินทางกลับบ้าน และประวัติการไม่ได้ฉีดวัคซีนไข้หวัดใหญ่ สอดคล้องกับการศึกษาของศศิกัญญา แจ่มจันทร์และคณะ ที่พบว่าการฉีดวัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ก่อนการระบาด พบผู้ป่วยร้อยละ 2.46 ส่วนกลุ่มที่ไม่ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ พบผู้ป่วยร้อยละ 5.46 คิดเป็นประสิทธิผลของวัคซีนในการป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ ร้อยละ 54.95⁽⁵⁾ และสอดคล้องการศึกษาของกัญญากัลและคณะ ที่พบว่าปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้เกิดการระบาดในค่ายทหารคือการรับประทานอาหารร่วมกันกับผู้ป่วย⁽⁶⁾ รวมถึงการพักในหอพักเดียวกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ สาริกซ์ พรหมมาร์ตน์และคณะ ที่พบว่าเรือนนอนที่มีอากาศไหลเวียนได้ไม่ดีมีอัตราป่วยโรคไข้หวัดใหญ่ สูงกว่าเรือนนอนที่มีอากาศไหลเวียนได้ดี การใช้สถานที่ร่วมกัน และการทำกิจกรรมร่วมกัน เป็นปัจจัยที่อาจทำให้เกิดการระบาดของโรคไข้หวัดใหญ่⁽⁷⁾

ข้อจำกัดในการสอบสวน (Limitations)

1. เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาแบบ ย้อนหลัง (Retrospective study) ผู้ถูกสัมภาษณ์มีโอกาส จำสถานการณ์ย้อนหลังคลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริงได้
2. เนื่องจากไข้หวัดใหญ่อาจมีผู้ติดเชื้อที่ไม่แสดงอาการทำให้การค้นหาผู้ติดเชื้ออาจจะไม่ครอบคลุมซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อควบคุมโรค

ข้อเสนอแนะ (Recommendations)

1. มีระบบเฝ้าระวังโรคติดต่อภายในโรงเรียน ที่สามารถระบุผู้ป่วยและแยกผู้ป่วยออกจากการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้อย่างรวดเร็ว รวมทั้งให้มีสอบสวนและควบคุมโรคให้ทันเวลา
2. ให้สุศึกษาเรื่องการป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ แก่นักเรียน ครู/อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ เป็นประจำและต่อเนื่อง
3. หากมีนักเรียน ครู/อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ในโรงเรียน มีอาการไข้ ไอ จาม มีน้ำมูก ให้สวมหน้ากากอนามัย และแยกออกจากผู้อื่นทันที
4. จัดให้มีอุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคล และจัดให้มีสถานที่ล้างมือ สบู่ หรือเจลแอลกอฮอล์ไว้สำหรับล้างมืออย่างเพียงพอ
5. ปรับปรุงระบบระบายอากาศของหอพัก โดยการติดตั้งพัดลมระบายอากาศ และจัดเตียงนอนให้มีระยะห่างอย่างน้อย 1 เมตร
6. ให้ฉีดวัคซีนไข้หวัดใหญ่ตามฤดูกาลแก่นักเรียน ทุกคน
7. กำหนดระยะเวลาในการรายงานในระบบเฝ้าระวัง และการรายงานเหตุการณ์ผิดปกติเพิ่มกลุ่มเป้าหมายการจัดสรรวัคซีนป้องกันโรคระบบทางเดินหายใจตามฤดูกาลให้ครอบคลุม

กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgment)

การสอบสวนโรคในครั้งนี้ถูกลงไปได้ด้วยความกรุณาจาก ดร.นพ. ปองพล วรปานิ นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดสุโขทัย ที่ปรึกษาทีมในการสอบสวนโรค โรงพยาบาลสุโขทัย สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมืองสุโขทัย โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลวังตะคร้อ ที่ให้ความร่วมมือในการสอบสวนโรค และกลุ่มห้องปฏิบัติการทางการแพทย์ด้านควบคุมโรค สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 2 จังหวัดพิษณุโลกที่อนุเคราะห์การตรวจทางห้องปฏิบัติการในการระบาดครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง (References)

1. พรทิพภา เล็กเจริญสุข. ไวรัสไข้หวัดใหญ่ชนิด เอ และ ไวรัสไข้หวัดใหญ่สุกร. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ คณะสัตวแพทยศาสตร์ ภาควิชาจุลชีววิทยาและวิทยาภูมิคุ้มกัน; 2557.
2. World Health Organization. Global influenza strategy 2019-2030 [online]. [cited 2022 Oct 6]. Available from: URL: <https://apps.who.int/iris/handle/10665/311184>.
3. ภวพันธ์ ภัทรโกศลและประเสริฐ ภัทรโกศล. ไข้หวัดใหญ่/ไข้หวัดนก. กรุงเทพฯ : สมาคมไวรัสวิทยา ประเทศไทย ; 2549.
4. สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. รายงานโรคในระบบเฝ้าระวัง 506 โรค influenza [ออนไลน์]. [เข้าถึงเมื่อ 10 กันยายน 2565]; เข้าถึงได้จาก http://www.boe.moph.go.th/boedb/surdata/506wk/y61/d15_3361.pdf.

5. ศศิกันญา แจ่มจันทร์ และคณะ. รายงานการสอบสวนการระบาดของโรคไข้หวัดใหญ่ชนิด A สายพันธุ์ H3N2 ณ เรือนจำแห่งหนึ่ง จังหวัดลพบุรี เดือนตุลาคม-ธันวาคม 2562. วารสารการแพทย์และสาธารณสุข เขต 4 2564 ; 2: 1.
6. กัญญากัด ศิลารักษ์ และคณะ. การสอบสวนการระบาดของโรคไข้หวัดใหญ่ชนิด A/H1N1 2009 ในทหารใหม่ กองร้อยอาวุธเบา ค่ายทหารแห่งหนึ่ง จังหวัดยโสธร เดือนพฤษภาคม 2560. รายงานการเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาประจำสัปดาห์ 2560, 48: 817-824.
7. สาริกซ์ พรหมมาร์ตัน, สุประวีณ์ กันทะวงศ์ และกิตติพันธ์ ฉลอม. การสอบสวนโรคไข้หวัดใหญ่ในค่ายโครงการศูนย์ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมแห่งหนึ่ง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน. วารสารสาธารณสุขล้านนา 2563, 17: 1-11.